

Till Inrikesministeriet

VN/18335/2026

Ärende: Begäran om utlåtande om RP med förslag till ändring av 5 och 7 § i lagen om varningsmeddelanden

Statens ämbetsverk på Åland lämnar härmed ett utlåtande till Inrikesministeriet om regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av 5 och 7 § i lagen om varningsmeddelanden (VN/18335/2026). Förslaget finns publicerat på Utlåtande.fi och en begäran har skickats till Statens ämbetsverk på Åland enligt sändlistan. Meddelandet har dock hamnat i e-postens "skräppost", vilket inte upptäcktes förrän svarstidens sista dag. Ämbetsverket har därför begärt en förlängning av svarstiden, vilket beviljades per e-post till den 21 juli 2026.

Förslaget

I förslaget till proposition föreslås att lagen om varningsmeddelanden ändras så att varningsmeddelanden kan förmedlas till allmänheten också med hjälp av varningssystemet Cell Broadcast. Systemet ska göra det möjligt att inom ett avgränsat geografiskt område snabbt förmedla varningsmeddelanden till samtliga mobiloperatörers enheter i riskområdet. I lagen åläggs Nödcentralsverket en skyldighet att förmedla varningsmeddelanden också till varningssystemet Cell Broadcast. Syftet med propositionen är att komplettera Finlands system för varning av allmänheten.

Av förslaget framgår att Cell Broadcast-systemet för varning av allmänheten anses förbättra jämlikheten och främja förverkligandet av internationella människorättskonventioner, exempelvis artikel 14 i Europeiska människorättskonventionen (FördrS 63/1999) samt i artikel 5 (jämlikhet och icke-diskriminering), artikel 9 (tillgänglighet) och artikel 21 (yttrandefrihet och åsiktsfrihet samt tillgång till information) i Förenta Nationernas (FN) konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 27/2016). Det sägs att vidare att Cell Broadcast-varningssystemet kan förbättra möjligheten till jämlik tillgång till varningsmeddelanden för vissa personer i en utsatt ställning. Varningsmeddelandet visas direkt på telefonskärmen utan att användaren aktivt behöver söka information eller använda separata tjänster. Tack vare detta når systemet också personer med svaga digitala färdigheter och förmedlar varningarna snabbt, direkt och tillgängligt utan åtgärder som krävs av användaren. I inställningarna kan Cell Broadcast-meddelandet ges ett unikt alarmljud och en vibration, vilket säkerställer att meddelandet upptäcks snabbt även när telefonen inte används aktivt. Vissa telefonmodeller har standardfunktionen text till tal för att läsa upp Cell Broadcast-meddelanden. Propositionen anses därmed främja tillgodoseendet av rättigheterna för vissa personer i en utsatt ställning och personer med funktionsnedsättning. (s. 14-15)

Behörighetsfördelningen

Ämbetsverket vill framhålla att behörighetsfördelningen mellan landskapet Åland och riket i fråga om varning av befolkningen är otillräckligt utredd i förslaget till proposition. I förslaget till propositionen sägs under rubriken "Landskapet Ålands självstyrelse": *De punkter som hänför sig till propositionen hör till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet. Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten i den lagen och i fråga om brand- och räddningsväsendet.*

Ämbetsverket konstaterar att ett varningsmeddelande kan gälla faror inom rikets behörighet. Faror som exempelvis kan hänföras till rikets behörighet är smittosamma sjukdomar, radioaktiv strålning och spridningen av andra giftiga ämnen som hotar befolkningen samt hot mot statens säkerhet i form av militärt hot och terrorhot. Till självstyrelsens behörighet hör däremot brand- och räddningsväsendet, hälso- och sjukvård och ordning och säkerhet samt natur och miljövård.

I förarbetena till självstyrelselagen för Åland sägs att behörigheten att lagstifta om befolkningsskydd tillhör riket och att även förvaltningsbehörigheten i fråga om befolkningsskydd i princip hör till riksmyndigheterna, samtidigt som det konstateras att många angelägenheter som ansluter sig till befolkningsskyddet hör till landskapets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet. Enligt propositionen krävs samverkan mellan riks- och landskapsmyndigheterna för att ett effektivt och fungerande befolkningsskydd ska åstadkommas (RP 73/1990 s.76–77).

I landskapslagstiftningen finns bestämmelser om förmedlingen av varningsmeddelanden till allmänheten. I landskapslagen om medieavgift (ÅFS 2019:103) föreskrivs en skyldighet för Ålands Radio och TV Ab att till allmänheten förmedla sådana varningsmeddelanden som avses i 56 § 1 mom. 5 punkten i räddningslagen för landskapet Åland (ÅFS 106/2006). Bestämmelsen berör räddningsväsendet, som utgör landskapsbehörighet enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen. I Ålandsdelegationens utlåtande om lagstiftningsbehörigheten konstateras samtidigt: *...att befolkningsskyddet och beredskap inför undantagsförhållanden m.m. utgör riksbehörighet enligt 27 § 28 och 34 punkterna i självstyrelselagen. I fråga om de varningsmeddelanden som utgör riksbehörighet gäller riksbestämmelserna."*

Det bör också noteras att de gällande bestämmelserna i lagen om varningsmeddelanden utsträcks till landskapet Åland. Enligt 3 § 15 punkten får Statens ämbetsverk på Åland utfärda varningsmeddelanden. Avsikten torde ha varit att ämbetsverket i egenskap av statlig förvaltningsmyndighet ska på Åland utfärda varningsmeddelanden inom rikets lagstiftningsbehörighet. Ämbetsverket anser att också andra riksmyndigheter som nämns i 3 § i lagen om varningsmeddelanden kan utsträcka utfärdandet av varningsmeddelanden till Åland inom rikets lagstiftningsbehörighet. Till exempel Strålsäkerhetscentralens varningsmeddelanden i anslutning till en kärnkraftsolycka ska rimligen också utsträckas till Åland. I praktiken behöver riksmyndigheternas utfärdande samordnas med landskapet, bl.a. för att förmedlingen av meddelandena till allmänheten sker via Ålands Radio och TV Ab.

Anpassningen av lagstiftningen till ny teknik och nya processer

I RP 98/2020 konstaterades att de förslag och system som då var aktuella förutsatte nya praktiska samarbetsarrangemang mellan landskapets och rikets behöriga myndigheter. Utgångspunkten i propositionen var att detta samarbete inte kräver någon särskild reglering, utan att landskapets

och rikets myndigheter, dvs. Alarmcentralen (Ålands polismyndighet) och Nödcentralverket, kan komma överens om att de varningar som utfärdas inom landskapet Åland kan överföras till den applikation där varningsmeddelanden förmedlas genom ett lämpligt tekniskt förfarande (RP 98/2020 s.326). Statens ämbetsverk på Åland är enig i denna slutsats och vill framhålla att Ålands räddningsmyndighet och Ålands polismyndighet är operativa myndigheter som, till skillnad från Statens ämbetsverk, har beredskap dygnet runt. Av denna anledning är det viktigt att landskapets operativa myndigheter kan besluta om utfärdandet av varningsmeddelanden och att det inte finns några lagliga eller tekniska hinder mot att varningsmeddelandet utfärdas av en landskapsmyndighet på Åland. Ämbetsverket anser att beslutanderätten i så fall ska vara självständig och att den inte behöver göras beroende av en statlig myndighets kontroll som i onödan skulle fördröja varningsmeddelandet. Enligt Statens ämbetsverk på Åland kan landskapet i de föreslagna bestämmelserna ges möjlighet att på motsvarande sätt som Nödcentralverket använda CBS systemet för att alarmera befolkningen. Vilken myndighet som ges användningsrätten kan lämpligen utpekas i en landskapslag.

Ämbetsverket vill understryka vikten av att det inte skapas otydlighet i lagstiftningen som kan skapa osäkerhet om vilken myndighet som har behörighet att utfärda varningsmeddelanden. Även manualer och handböcker behöver förnyas. Ämbetsverket föreslår därför att också inrikesministeriets och Ålands landskapsregerings handböcker om varningsmeddelanden ses över i ett sammanhang i syfte att undvika luckor eller oklara anvisningar.

Landshövding

Marine Holm-Johansson

Distribution

Inrikesministeriet
Ålands Polismyndighet
Ålands räddningsmyndighet
Ålands landskapsregering
Finansministeriet